

UN REPREZENTANT DE SEAMĂ AL CULTURII BOTOȘĂNENE — PICTORUL ANDRONIC ȚĂRANU

MARIA BUCĂTARU

Au trecut peste 50 ani de la moartea celui care a stăpînit cu măiestrie trei din cele șapte arte ale vechii Grecii : pictura, literatura și muzica.

Fiu al meleagurilor botoșănene, născut în anul 1852 (în Botoșani), descendent al unei familii de intelectuali, Andronic Țăranu desfășoară o intensă activitate artistică, rămînînd toată viața implicat în căutări artistice, în zbulciulm caracteristic omului dornic să închege „o viziune a sentimentelor“.

Rămas orfan la vîrsta de zece ani, și dat în grija unchiului său, el va înfrunta un mediu plin de prejudecăți și va urca cu greu cărările ce duc la înfiriparea fondului spiritual al vremurilor sale. Cu toate că mediul în care a trăit a favorizat dezvoltarea sa intelectuală, el va fi rănit adeseori în ceea ce avea mai de preț — pasiunea pentru pictură și muzică. „Încă din fragedă copilărie îmi plăcea pictura și vioara — dar bătrînii mei nu apreciau de loc aceste arte căci ei le considerau ca lucruri înjositoare pentru un băiat de familie bună“¹.

În continuare artistul mărturisea : „Bătrînul Săndulache venea întotdeauna la biserică cu o batistă găurită și cîntînd își întorcea fața spre public și prefăcîndu-se că-și șterge sudoarea privea prin gaura batistei ca să vadă dacă lumea îl admiră. Eu însă eram pasionat pentru pictură și vioară și cu orice preț doream să le studiez“².

Viața îi este destul de vitregă pentru că celor din jurul său (ne referim la cadrul familial al artistului) aveau tot interesul să-l țină în biserică pentru vocea sa frumoasă cît și pentru diminuarea cheltuielilor necesare pentru studii. Adeseori i se interzice să cînte sau să picteze. Din amintirile sale desprindem următoarele : „Ascultă măi Andronic, să nu te mai vîd cu spurcăciunea asta în mină că am să ți-o sfarm în bucăți. Asta nu-i pentru cinstea familiei noastre. Nu-i destul că te cheamă „țăran“ vrei să fii și „țigan“ și apoi ești invitat de unchi să fii la biserică să-l laude popa, dascălul și norodul“³.

1 Tiberiu Crudu, Cultura poporului nr. 26, 22 august 1929, pa 129.

2 Tiberiu Crudu, Bătrîni ruginiți și puterea voinței, Cultura poporului, nr. 26, 22 august, 1923.

3 *Ibidem*.

„Mi-am ascuns vioara în grajdul casei. relata Andronic Țăranu și exersam atunci cînd bătrînul nu era acasă.“⁴ Cît despre pasiunea despre pictură s-a întîmplat la fel. „Într-una din zile găsindu-mă pictînd am primit aceleași replici ca și pentru cîntat. eC înseamnă mîzgîlelele acestea? Ce pictură, eu văd că-i zugrăveală. Va să zică să te faci și zugrav P Altă rușine pe capul nostru.“⁵

În anul 1864 „îl întîlnim în clasa I gimnazială, elev al Liceului „A. T. Laurian“ din Botoșani.“⁶ Spirit ascuțit, își va aduce aminte și va relata mai tîrziu în „Amintirile de școală“ multe neajunsuri ale învățămîntului din acea vreme.

În anul 1881, absolvînd cursurile liceului, îl întîlnim înscris în cataloagele Școlii de belle-arte din Iași. Faptul că nu apare frecvent în catalog, înseamnă că nu a frecventat cursurile la zi.

Nevoit să-și cîștige existența ocupă o slujbă modestă la Oficiul poștal ca oficiar. De aici se va împărți între eforturile creatoare și mărunțișurile existenței. În privința creației el sintetizează gîndurile artistice în numeroase lucrări cu o tematică foarte variată încercînd „să caute și să priceapă misiunea vieții“, după cum singur afirma. Lucrările Doi prieteni, Catrinel, Oaspetele nepoftit, Pe inserat, etc. (o parte în colecțiile Muzeului județean) îl exprimă, gîndirea întrebunțînd un limbaj specific pe drumul spre exteriorizarea prin formă și culoare a eternului din sufletul uman. Nenumăratele portrete de figuri botoșănene executate „lins“ în manieră academică cît și impresionistă⁷ pe care le păstra în locuința sa din strada Armeană dovedeau maturitatea la care ajunsese în pictură artistul cît și preocupările pentru acest domeniu.

Cercetările au scop să adune lucrări pentru o retrospectivă Andronic Țăranu, lucrări ce nu au avut norocul să se constituie într-o colecție, găsindu-se împrăștiate în toată țara, și, foarte puține în Muzeul județean, grație unei donații făcute de rudele artistului.

O altă mare pasiune ce l-a stăpînit pe Andronic Țăranu a fost aceea a muzicii. Fiind în primul rînd un bun violonist, el a concertat alături de muzicieni renumiți.

Încă din anii 1883—1884 „îl întîlnim animatorul... societății „Armonia“ care „se producea cu anevoie“. „Gazeta Botoșanilor“ din 11 octombrie 1908 consemna : „Domnul Andronic Țăranu a executat concertul 22 de Viotti și fiind rechemat a cîntat cu multă simțire o temă de Wiest, cu variațiuni, unde D-l Țăranu și-a arătat toată arta în vestitul capriciu. național „Ciocîrlia“. cu care ocazie publicul i-a făcut adevărate ovațiuni.“⁸

4 *Ibidem.*

5 Tiberiu Crudu, Liga culturală, Secția Botoșani, p. 129.

6 N. Răutu, Istoria Liceului Laurian din Botoșani 1859—1909.

7 Scrisoarea profesorului universitar Eugen Pohonțu din 14 februarie 1981 către Maria Bucătaru — Muzeul județean Botoșani.

8 Orchestra Societății Armonia : Andronic Țăranu, I. Licu, C. Rugescu, Gh. Manea, C. Tanasiade, N. Giurgea, A. Nicoleanu, I. Ivanovici, Căp. I. Misihănescu, I. Dudescu, A. Ciolan, A. Frunzescu, C. Pavel și Gh. Lozneau.

Va activa pe tărîmul muzicii multă vreme, îndulcind clipele concepătorilor săi. De aceste momente a avut parte și poetul Mihai Eminescu. Cunoscîndu-se din copilărie, reîntîlnindu-se în adolescență, ei au petrecut clipe de neuitat pe care Andronic Țăranu le va evoca în „Cum l-am cunoscut pe Eminescu.“⁹.

Pe atunci „Eminescu avea 24 ani, de statură înaltă, avea plete mari aruncate pe spate, barbă și mustățile rase.“¹⁰.

Va relata reîntîlnirea cu poetul cînd acesta locuia pe strada Sfîntul Nicolae, la sora sa Hanrieta ; cît și întîlnirea cu Veronica Micle pe care a avut ocazia să o conducă la locuința poetului recomandîndu-se „un amic al nefericitului poet“.

Bun mînuitor de condei, el va scrie și va publica în Revista Moldovei numeroase povestiri, lucrări, schițe, care dezvăluie crîmpeie din viața orașului în care s-a născut și a trăit.

Amintiri din școală, Un vînător mincinos, Tănase Bucluc, Anecdote, Povestea ghidemului armenesc, etc. îi conferă un loc printre oamenii de cultură ai vremii.

Cea mai lăudabilă reușită din acest punct de vedere este „Tratatul de pictură“ realizat în douăsprezece capitole, cuprinzînd 160 de pagini. Există un singur exemplar la Biblioteca Academiei R.S.R., el constituind „o metodă ușoară pentru amatorii care doresc a studia pictura cu uleiuri fără profesor.“¹¹.

În opinia lui Andronic Țăranu „cel mai sublim profesor este natura care vă învață să lucrați cu fidelitate...“.

Tratatul lui Țăranu nu mai are o deosebită valoare actuală, dar a devenit un sugestiv jurnal de gînduri.

Asemenea altor personalități care au răsărit în acest rodnic pămînt al nordului de țară. Andronic Țăranu a străbătut cu multă trudă calea grea și întortocheată a creației, lăsînd în urma sa credința în adevăr, bine și frumos, dăruind sufletul și puterea minții artelor frumoase.

9 Andronic Țăranu, Cum l-am cunoscut pe Eminescu, Revista Moldovei, nr. 4.

10 *Ibidem*.

11 Andronic Țăranu, din prefața Tratatului de pictură.